

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ НА ВІННИЧИНІ

Сучасний стан науково-технічного прогресу, зростання ролі науки в суспільних процесах, загального рівня освіченості населення на межі тисячоліть кардинально змінили релігійну картину світу та релігієтворчий процес в цілому. Достеменний аналіз сучасних релігійних процесів свідчить про радикальну зміну в духовному житті людства. Всі ці зміни проявляються в співвідношенні віруючих та невіруючих, кількість останніх тепер складає близько 13% населення світу.

Сьогодні більшість релігій знаходяться переважно в кризовому стані. Вони зіткнулися з проблемами загострення міжконфесійних відносин. Чітко спостерігається погіршення взаємин між великими державами, що орієнтуються на певні релігії та їх авторитети. Прикладом можуть бути країни, які сповідують християнство та іслам.

Релігійні організації в останні роки зіткнулися із суттєвими змінами в релігійності своїх сучасних віруючих. За останні 20-30 років стрімко зростає вага і значимість Католицької церкви, яка виступає сьогодні ініціатором змін у релігієтворчому процесі, прагне, зокрема, до діалогу не лише зі всіма християнськими течіями, але й представниками інших культурно-релігійних світів.

На початку третього тисячоліття нові ознаки відродження релігійного життя виявилися не лише у зверненні до традиційних віровчень, відновленні усталених релігійних традицій, але й у пошуках нових духовних цінностей з допомогою неорелігій. З'являються різні синкретичні вчення, що становлять конгломерат, суміш елементів ортодоксальних релігій та окультизму, спіритизму, теософії.

Здобуття Українською державою незалежності, реалії постоталітарного режиму породили ряд ідеологічних стереотипів, спро-

цене трактування міжконфесійних стосунків у винятково політичних параметрах. Викликають занепокоєння спроби політизації релігійного життя, що перешкоджають зокрема подоланню розколу в православ'ї.

Політизація релігійних організацій досягала свого апогею під час виборчих кампаній. Партії, політичні лідери й окремі кандидати в депутати законодавчих органів влади намагались всіляко заручитись підтримкою рядових віруючих, духовенства та релігійних організацій. З цією метою вони вдавались до найрізноманітніших прийомів: входили в контакт з керівниками тих чи інших релігійних організацій, відвідували богослужіння, імітували свою релігійність, обіцяли розв'язати релігійно-церковні проблеми, захищати віруючих у представницьких органах влади тощо.

Напруга у міжцерковних відносинах, політизація релігії, особливо в Православ'ї, дає підстави зробити висновок, що роль церкви в суспільстві не завжди адекватна її покликанню. Вона розколата й хвора. І поки що не видно тієї сили, яка допомогла б подолати цю тривалу кризу українського християнства.

Лише добра воля віруючих і церковного керівництва може сприяти вирішенню міжконфесійних і внутрішньоконфесійних конфліктів. Водночас важливим чинником мирного розв'язання є виваженість позицій органів державної влади. Прикладом цього може бути релігійна ситуація на території Вінницької області, де було проведене соціологічне опитування щодо стану релігійності населення.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що близько 63% опитаних відносять себе до тієї чи іншої конфесії. Атеїстами вважають себе 10,6% респондентів. Не змогли визначити своє ставлення до релігії лише 23,8% опитаних.

Найбільш впливовими конфесія на території регіону є Українська Православна Церква Московського Патріархату, до якої відносять себе 41,4% опитаних, та Українська Православна Церква Київського Патріархату до якої віднесли себе 31,5% респондентів. Порівняно незначний вплив мають Українська Автокефальна Православна Церква, яка набрала 9,4% опитаних. Українська Греко-Католицька Церква отримала лише 2,3% відповідей. Нетрадиційні релігійні течії стають дедалі популярнішими — 3,8% віднесли себе до них. Відмовилися відповісти на питання щодо своєї релігійної належності 11,3% респондентів [1, 32].

Загалом, прихильність населення регіону до релігійних течій та громад нагадує загальноукраїнську ситуацію. Місцевими особливостями є наявність греко-католицьких релігійних общин та поступове зростання популярності та чисельності нетрадиційних релігійних громад.

Найбільш впливовим фактором, що сприяє підвищенню релігійності суспільства та популяризації християнської моралі, є відновлення споконвічних традицій українського народу. Так вважають 45,1% населення.

Відтак провідними домінантами, що стимулюють підвищення загальної релігійності населення, є фактор традиціоналізму, а також нестабільна суспільно-політична та соціально-економічна ситуація в регіоні і в державі в цілому.

Релігійна ситуація в регіоні потребує державної підтримки та регулювання. До такої думки схилиються 43,5% опитаних. 23% респондентів вважають, що не потребує цього, вагаються з відповіддю 16,5%. Такі результати можуть свідчити про наявність низки релігійних проблем, які потребують додаткового дослідження.

Зростання кількості неорелігійних та нетрадиційних релігійних громад та міжрелігійні суперечності займають не останнє місце серед проблем області. Так, близько половини опитаних толерантно ставляться до неорелігійних течій (42,5% опитаних), категорично «проти» висловилося близько третини респондентів (30,5%). Повністю підтримують існування та діяльність неорелігійних осередків лише 3,9% опитаних. Не володіють інформацією про неорелігії 19,9% респондентів.

Відповідно 48% респондентів зазначили, що на території області існують релігійні суперечності. 12% переконані, що релігійних проблем немає, а більше третини опитаних (36,8%) взагалі не володіють якоюсь інформацією з цього питання.

Проблема «релігійної толерантності» є актуальною для 38,1% опитаних, не вважають її такою 16,5%. Більше третини респондентів (38,9%) взагалі не володіють інформацією із вищезгаданої проблеми.

На фоні складної релігійної ситуації області постає питання: чи може традиційна церква повною мірою задовольнити потреби віруючих на Вінниччині? Результати дослідження дозволяють стверджувати, що традиційна православна церква в цілому задовольняє потреби більшості віруючих регіону (42,5% респондентів). Не дозволяє так твердити 15,5% опитаних. 27,2% респондентів не володіють інформацією з вищезгаданої проблеми. Мешканці регіону в цілому позитивно сприймають ідею запровадження релігійних спецкурсів у початковій та середній школах – (63,7% опитаних). Проти висловилося лише 22,7% опитаних.

Результати дослідження дають підставу для висновку, що міжконфесійна ситуація в регіоні залишається все ж досить напруженою. Прохолодні стосунки між різними традиційними конфесіями християнства накладаються на вороже ставлення переважної більшості віруючих області до зростання популярності нетрадиційних вірувань [1, 35].

1. Архів Вінницької обласної громадської організації «Інституту євроінтеграції та регіонального розвитку» Том 1. — Вінниця, 2006.
2. Докаш В.І., Лешан В.Ю. Загальне релігієзнавство. — Чернівці, 2004.
3. Історія релігії в Україні. За ред. А.Колодного і П.Яроцького. — К., 1999.